



Всесвітня історія та міжнародні відносини

УДК: 94:342.51:355(497.4)"1918"

К. В. Мальшина

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО УРЯДУ СЛОВЕНІЇ З ФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ НАПРИКІНЦІ 1918 Р.

Стаття присвячена питанням формування словенських збройних сил під проводом Національного уряду Словенії у складі Держави СХС. Висвітлюються особливості адміністративного становища та кордонів Словенії у складі Держави СХС, форми та напрямки військової діяльності уряду, характер, функції та завдання словенських збройних сил у жовтні-листопаді 1918 р.

Ключові слова: Держава СХС, Словенія, державні кордони, збройні сили

Словенські землі, які були до 1918 р. частиною Австро-Угорської імперії, після розірвання зв'язків з Австрією і одночасної відмови від присяги словенських солдатів правителям династії Габсбургів на великій політичній маніфестації 29 жовтня 1918 р. на Конгресній площі в Любляні [14, с.261-268], опинилися в новій історичній ситуації. У той час була заснована Держава словенців, хорватів і сербів (Держава СХС), яка для більшості колишніх габсбурзьких південних слов'ян являла собою проміжний етап у процесі формування Першої Югославії в 1918 р.

Це унікальне державне утворення, що у цій формі могло сформуватися тільки у вирі останніх днів I світової війни, мало особливу, федеративну структуру та управління. Це розповсюджувалося на його складові, а саме на словенські землі, які після війни були спірною територією для 4 країн. Тому Національний уряд Словенії спробував створити власні збройні сили для захисту своїх приналежних територій та повернення Словенії земель, які були в неї відрізані протягом існування Австро-Угорської імперії, як найбільш затребуваної території, на яку зазіхали практично всі межуючі держави, у короткий період її фактичної незалежності. Крім того, по словенській території проходила лінія австро-італійського Сочського фронту, одного з напруженіших бойових районів I світової війни у 1915-1917 рр., тому тут залишалися військові частини обох ворожюючих сторін. Актуально і важливо дослідити державотворчі намагання словенців у сфері формування своєї національної території та створення війська як першого кроку до цієї найважливішої мети.

Проблемами соціально-політичної історії земель колишньої Австро-Угорської імперії наприкінці I Світової війни опікуються декілька словенських науковців, серед яких М.Мікуж [8], Я.Плетерські [14], П.Водопівець, Ю.Перовшек [11; 12], Б.Балковець [2]; також боснійський фахівець М.Зечевич [21], хорватський історик права Ф.Чулінович [5; 6], та ін. Головним чином ці автори розглядають питання про незалежність Словенії та перший словенський національний уряд, яким довгий час вважався так званий айдовський уряд, тобто Національний уряд Словенії, сформований 5 травня 1945 р. в Айдовщині. Зараз в словенській історіографії більше не заперечується установка, що першим словенським урядом був Національний уряд 1918-1921 рр. [2; 19] Питання формування словенських збройних сил в цей період є одним з відтінків питання про незалежність Словенії, тому словенські історики, серед яких фахівець міжвоєнного періоду В.Андрейка, сучасні автори Л.Уде [20], Я.Швайнциер [18], Д.Гуштин [7], Л. Пеніч [9; 10], З.Серучар [16], Ю.Перовшек [11; 12] приділяють достатню увагу цьому аспекту. Серед видатних праць треба вказати магістерські роботи М.Бізьяка та В.Чучека [3; 4], за свою фаховість визнаних за необхідне депонування.

Метою автора є вивчити процес формування словенських збройних сил у період існування Держави СХС. Мета роботи визначає низку завдань — вивчити особливості адміністративного становища Словенії у складі Держави СХС, які вона мала кордони, яким чином відбувалося формування словенських збройних сил, які форми, характер, функції та завдання вони мали.

Документи та матеріали, які включають протоколи засідань Національного уряду, об'яви та розголоси, опубліковані в Протоколах засідань Національного уряду Словенії [15] та є досить повними джерелами для вивчення питання.

Держава СХС існувала до 1 грудня 1918 р., коли разом з Королівством Сербія вступила до Королівства сербів, хорватів і словенців (Королівство СХС). Держава СХС в момент її створення за винятком Прекмур'я,

Меджимур'я, Баранья, Бачки та Банату, які були тоді ще у складі Угорської держави, обіймала всі південно-слов'янські території колишньої Австро-Угорської імперії: Словенію, Хорватію з Істрією та Далмацією та Боснію і Герцеговину, а з 25 листопада 1918 р. також Воєвину і Чорногорію. Президентом Національного Віча у Загребі, найвищого органу влади в Державі СХС, став провідний словенських політик, голова Все-словенської народної партії (ВНП) д-р Антон Корошець.

У Державі СХС словенці на короткий час жили як самостійний народ, який досяг своєї власної національної державності [6, с.343-345; 8, с.127-128, 137-138]. Були засновані і внутрішні структури цієї країни. Внутрішній устрій Держави був конфедеративним і уможливив чаяння словенського народу, що в Державі СХС вперше у своїй національній історії словенці почували себе як суверенна нація. Словенці мали свій Національний уряд, в якому були поєднані разом усі ключові органи законодавчої і виконавчої влади, за винятком наряду закордонних справ. Національний уряд 31 жовтня 1918 р. найменував загребське Національне Віче як "вищий орган держави Словенців, Хорватів і Сербів" [12, с.24].

Це розділення повноважень між словенським Національним урядом і Національним Вічем у Загребі поділі збереглося у своєму первісному вигляді.

В політичній області Національний уряд, як і будь-яка суверенна влада, визначив публічно-правові відносини, згідно до яких всі фізичні особи на словенській території були пов'язані у державному громадянстві із Словенією, або з Державою СХС.[11, с.166-168]. Її територію розуміли як "Крайна, Горіція, словенська частина Істрії, місто Трієст з околицею" і "Штирія і Каринтія", і були "ці країни частиною держави СХС".[12, с.30] У Штирії це означало територію до розмежування з німецькою Австрією біля Радгони, Шентілья і Козьяка, у Каринтії повинна була бути територія до розмежувального кордону по течії річок Зільє і Драви до Великовця (сучасного Філлаха). Враховуючи італійську окупацію Трієста, Горіції, Істрії і Постойнського округу у Крайні, з 3 по 23 листопада 1918 р. Словенія була обмежена більшістю колишньої провінції Крайна, словенською частиною колишньої провінції Штирія і зазначеною частиною Каринтії. За винятком останнього, та територія в даний час складає близько двох третин сучасної території Республіки Словенії.

Що стосується території, яка була в 1918 р. в адміністрації Національного уряду і в даний час невід'ємною частиною Республіки Словенії, треба особливо згадати історичні заслуги Рудольфа Майстера, який у листопаді 1918 р. встановив нинішній державний кордон у Штирії. Командувач 26-ї округу ополчення в Маріборі, майор Рудольф Майстер 1 листопада 1918 р. був проголошений військовим командиром Держави СХС в цьому місті. Він наказав від'їзд всіх німецьких офіцерів і солдатів до 3-го листопада та розпочав військове проникнення у словенську національну прикордонну територію в Штирії. Зайняття національних прикордонних районів в Каринтії та Штирії стало завершеним фактом, що який потім підтвердила Паризька мирна конференція.[Уде, 39-81; Томшич, 183, 196-198; Чулин, 51-54]. Заслуги генерала Майстера ще й досі шановує словенське суспільство [13].

Незалежність Словенії після проголошення Держави СХС була особливо висловена, зокрема, у військовій області. Виходячи з цього, словенські органи державної влади на рубежі 1918/1919 рр. розробили своє ставлення до питань ролі, значення та характеру збройної сили як одого з ключових факторів побудови держави. Ставлення до цього питання вони особливо наголосили у період після краху монархії Австро-Угорщини, або встановлення Держави СХС, 29 Жовтня 1918 року. Процес продовжувався до 1 лютого 1919 р., коли водночас із створенням Дравського дивізійного управління було завершено створення армії Королівства СХС на території Словенії. Протягом цього періоду, словенські збройні сили в перший раз в новітній історії виступали у "абсолютно самостійній і незалежній якості" словенського національного життя.[3, с.244].

Найбільш важливим фактором у відношенні тодішнього словенського соціального і політичного керівництва збройних сил був Національний уряд. За час існування Держави СХС уряд зробив все від нього залежне, щоб утворити самостійний словенський військовий апарат, характерний для будь-якої діючої національної та соціальної організації. Цю точку зору висловлюють практично всі словенські історики[1, с.25-51; 8, с.57-93; 20, с.39-119; 18, с.27-86; 3, с.42-83; 17, т.1, с.192-198;7, с.73-88.] Уряд також представив ряд інших питань, які були пов'язані з військовими справами та завданнями забезпечення безпеки, у чому також співпрацювали представники збройних сил.

Національний уряд у військових питаннях був тісно пов'язаний з вказівками Національного Віча, тому він був повинен узяти до уваги рішення Національного Віча прийняти італійську окупацію приморських територій від 15 листопада 1918 р.[12, с.50] В інших випадках Національний уряд виконував вказівки Національного Віча лише з власної ініціативи. Така ситуація сталася, наприклад, коли 18 листопада 1918 р. розглядали питання про мобілізацію чоловіків у віці від 19 до 23 років, і прийшли до висновку, що на цій "повіреному уряду питань національної оборони, має особисто увійти у зв'язок з д-ром Дрінковичем, повіреним Національного Віча ... з національної оборони" [15, т.1, с.117].

Дрінкович тоді послав телеграму генералу Рудольфу Майстеру, у якій повідомив йому, що "можна ще разом з юнаками 1895-1899 років народження (тобто, люди віку 19 -23 років) мобілізувати ще кілька інших років призову, скільки він вважає за потрібне" [15, т.1, с.119]. Разом з тим, 20-го листопада 1918 р. Офіційний журнал Національного уряду оголосив указ повіреного Національного Віча з національної оборони, у відповідності з яким всі особи, які були занесені в список захисників при компетентних цивільних судових органах мають право "представляти також у військових судах, без урахування того, чи було це зареєстровано в попередньому документі військових захисників, чи ні" [12, с.51].

За винятком тих випадків, Національне Віче в Словенії у військових питаннях не являлося чинником влади. Державну владу у цій області здійснював Словенський національний уряд, не тільки в особі повіре-

ного з національної оборони, але і в інших органах. При цьому діяльність національного уряду охоплювала всі питання, які стосувалися військових справ. Вже 9 листопада 1918 р. уряд оголосив загальну мобілізацію "всіх солдат від 18-ти до 40 років", які повинні були негайно з'явитися "до своїх словенських військових устанів в Любляні, Боровлях, Целе і Мариборі" [15, т.1, с.100].

Важливо тут те, що за пропозицією депутата Івана Тавчара словенські солдати присягали – як і будь-якій суверенній владі - Словенському Національному урядові.[15, т.1, с.59,78] Це зрозуміло, враховуючи те, що саме Національний уряд регулював питання, пов'язані з положенням словенських солдатів і офіцерів, в тому числі приймав рішення й з направленням офіцерів різних родів військ [15, т.1, с.127; 18, с.45-51]. Уряд організував військове управління духовничого служіння в Словенії. 2 листопада 1918 р. уряд делегував єпископу Янезу Клобовсу "управління всіма військовими священиками на словенській території."

Перед цим монсіньор Клобовс отримав "спеціальний церковний дозвіл (...) ще від архієпископа Антона Бонавентури Єгліча" [15, т.1, с.59].

Серед заходів національного уряду, які стосувалися солдатів і офіцерів, ми можемо відзначити ще деякі. Національний уряд забезпечував, щоб кожен військовослужбовець підтвердив свою особистість, що до того було прийнято рішення, "щоб надати озброєним узаконення".[15, т.1, с.64] Більше того, рада національної оборони створила свою економічну службу країни (інтендацію), щоб вона постала центральною інституцією у всіх економіко-адміністративних справах (харчування, грошові дотації) підлеглих відділів [12, с.52].

Уряд також заснував зарплату усьому військовому кадровому персоналу. Офіцерам виплачувалося заробітну плату та воєнну надбавку, для солдатів і молодших офіцерів для поліпшення утримання збільшили щоденні грошові кошти. За указом ради національної оборони рядові та старшини (піддесетники) отримували "4 (чотири) крони, чини від капрала 5 (п'ять) крон у день на додаток до продуктів харчування" [12, с.52]. Ефективність та якість обслуговування і устаткування військових частин Національний уряд забезпечив ще тим, що він затвердив "повіреному з національної оборони (...) 3 мільйони крон кредиту на військові потреби" [15, т.1, с.152].

На додаток до заходів, пов'язаних з положенням солдатів і офіцерів, національний уряд також здійснював демобілізацію військовослужбовців. На підставі свого рішення від 11 листопада 1918 р., повірений радник з національної оборони вирішив, що "звільнення зі служби всіх неактивних офіцерів, за винятком тих, хто буде зарезервовані у військовій службі для ради національної оборони".

Ця вказівка стосувалася всіх державних службовців – вчителів, викладачів, суддів, нотаріусів, залізничників, які не були в залізничній службі, поштові чиновники т.д. 18 листопада 1918 р. був виданий указ про звільнення лікарів з військової служби [12, с.152].

Свою власну державну владу у військовій сфері Національний уряд базував також у військово-кримінальному правосудді. У перших указах, виданих у своєму „Урядовому бюлетені“, уряд заявив, що "всі попередні закони і всі попередні укази і раніше залишаються в силі, рівної для всіх національних військових і цивільних властей, а також управлінь, доки уряд не вирішить інакше" [12, с.56]. Національний уряд це зробив незабаром після цього. Вже 5 листопада 1918 р він створив „військовий трибунал СХС у Любляні“, який почав свою діяльність наступними днями. Під його юрисдикцію підпадали "всі злочини військовослужбовців на словенській території, за винятком дій підрозділів військ Антанти" [12, с.56].

Створення військових судів було важливим актом, тому що були потрібні зміни законів австро-угорського Військово-кримінального кодексу. Таким чином, Національний уряд у військовій області вів законодавчу діяльність. Повіренство національної оборони постановило, що функції прокурора для всіх військовослужбовців перейде до "військового адвоката Національного уряду СХС, який природно підпорядкований повіреному з національної оборони. Також були відмінені визначення Військово-кримінального кодексу, що стосувалися юрисдикції військового командира, і це право (право кримінального переслідування, превентивного ув'язнення, призупинення розгляду і право апеляції) було передано безпосередньо військовому адвокату Національного уряду.

Крім того, уряд об'єднав колишні дивізійний та бригадний військові суди в єдиний суд, який мав юрисдикцію щодо актів кримінальної відповідальності. Передбачалося також створення військових судів на словенській території - в Любляні і Мариборі. Мариборський військовий суд володів юрисдикцією для військових кадрів штабу Штирійського прикордонного командування в Мариборі, Люблянський же був для співробітників з іншої частини II Військового підрозділу і з штабу Карінтійського прикордонного командування в Боровлях [12, с.57].

Національний уряд звернувся ще до кількох інших питань, які були пов'язані з військовою галуззю. Він забезпечив погодження дії всіх військових, загальнооборонних сил і сил безпеки на території, яка була під його керівництвом.

На початку листопада 1918 р. уряд передбачив, щоби сюди на додаток до військових частин, додати "національну гвардію у реферат міністерству національної оборони, також, як і жандармерія, тільки використовувати жандармерію належить міністерству внутрішніх справ".[15, т.1, с.76] "Щодо військових, економічних та адміністративних питань, далі щодо навчання і служби з наглядом жандармської служби" уряд наприкінці листопада 1918 р. зробив висновок, що жандармерію, яка зберегла всі свої права, встановлені відповідно до австрійських жандармських законів, підпорядковано "жандармській раді, або Національному уряду СХС, міністерству національної оборони" [12, с.53].

Також Національний уряд забезпечував скоординованість дії військових, загальнооборонних сил і сил безпеки єдиним устроєм Національної брани (гвардії) в Словенії.

Брамба була створена відповідно до австрійських правил встановлення охоронних дозорів ще у вересні 1918 р. На цій основі місцеві влади встановили законні районні команди Національної брамби, і в перші дні після 29 жовтня 1918 р. за допомогою офіцерів запасу була створена мережа відділів Народної брамби, відділів добровольців, які, разом зі жандармами в окремих містах підтримували громадський порядок та мир [17, т.1, с.193]. Національна брамба, напіввійськова організація, була створена, щоби на початку запланованого виведення австро-угорської армії з італійського фронту через всю територію Словенії, а також для підтримки законності і порядку під час формування національних органів влади забезпечити підтримку стабільних умов у Словенії. Єдиний устрій Національної брамби забезпечила Рада з національної оборони, яка спеціальним указом встановила центральне правління Національної брамби.

Завданням центрального правління Національної брамби було – "у єдиному порядку організувати всі гвардії по країні, щоби піклуватися про зброю, людське утримання та харчування солдатів і офіцерів" [12, с.54]. В той же час з тим указом рада вирішила, що всі існуючі гвардійські організації (Орлів, Соколів, пожежних, мисливців, і т.д.) продовжують існувати через єдність їх місця в організації державної гвардії.

Указ для кожного політичного округу визначав утворення окружної гвардійської ради, якій була підпорядкована гвардійська рада судового округу. За цим указом місцевою гвардійською радою командували офіцери, призначені урядом. Цим офіцерам були підпорядковані жандармські станції, жупанства і керівництва існуючих гвардійських організацій. Національна (державна) гвардія мала, за указом, діяти у своїх власних муніципалітетах, за винятком свого власного політичного округу, і тільки в разі крайньої небезпеки, вона може прийти на допомогу прикордонним муніципалітетам чи політичним округам.

Незбаром після оголошення цього указу Національний уряд 14 листопада 1918 р. згідно угоди з Національною радою розпустив Національну брамбу [12, с.54]. Однак це рішення не суперечило побудові військовооборонних закладів та організацій безпеки в Словенії, які вони були в уяві національного уряду, але у військовій сфері виявляла швидке та адекватне адаптування словенської влади до нових мирних умов. Потім, коли зі Словенії відправився останній іноземний контингент іноземних військ, національний уряд дійсно оцінив, що Національна брамба у Словенії "повною мірою забезпечила виконання своїх обов'язків".

Небезпека від проходження словенською територією сочської армади, армії, яка розпадалася та дезертирувала, минувала багато в чому завдяки охоронцям Народної гвардії, які уможливили, щоби "перехід армії через Краньску землю був виконаний в повному порядку і без будь-якої особливої шкоди для населення і країни." Тому розпущення Народних брамб відповідно до плану Національного уряду співпало з уведенням нормальних умов мирного часу, в якому уряд планував повністю взяти на себе забезпечення всієї громадської безпеки через свої органи.

"За допомогою жандармерії та організованих солдат" уряд збирався "забезпечувати Національну Безпеку життя та майна кожної людини і внутрішній правопорядок по всій країні." Тому всі тодішні члени Національної гвардії мали доставити всю зброю і боєприпаси до найближчої жандармської станції [12, с.55].

Для координації військових справ Національний уряд створив Раду з національної оборони як орган державної влади, який зазначався відповідальним за нагляд всіх існуючих військових підрозділів та кадрів, структури збройних сил на словенській території. Наприкінці листопада 1918 р. в складі II Військового підрозділу за списком було 12375 солдатів і офіцерів. Тодішні словенські збройні сили ще мали двох генералів, 47 штабних (старших) офіцерів, 962 офіцерів і 11364 солдатів. На озброєнні було 21347 гвинтівок, 857 кулеметів, 538 гармат і 7 літаків. Крім того, ще було у його складі 1797 коней, 2232 візки та 417 автомобілів.

Треба ще узяти до уваги, що реальна міць словенської армії була більша, тому що під безпосереднім командуванням II Військового підрозділу було ще 1773 сербських солдатів і офіцерів - колишніх австрійських військовополонених, яких також треба зарахувати до збройних сил, якими володів Національний уряд.[18, с.71-72] Керівництво II Військового підрозділу, який був вищою військовою штаб-квартирою в Словенії, очолював фельдмаршал війська Національного Віча Нікола Іштванович, и воно було підпорядковано Словенському Національному уряду.[16, с.28-29] Таким чином, "словенська армія залишилися під юрисдикцією Національного уряду Словенії та її ради з національної оборони, головою якої був радник доктор Ловр Погачник" [18, с.29].

Діяльність Національного уряду у військовій області може бути проілюстровано через долю сербських офіцерів і солдатів у Словенії. 6 листопада 1918 р., дійсно, із австрійського військового полону в таборі Грьодінг поблизу Зальцбурга поїздом прибув транспорт сербських офіцерів і солдатів, які оселилися в Любляні та залишилися в Словенії [18, с.72].

Офіцери та солдати з того транспорту і сербські військовополонені, які були на шляху з інших таборів в Австрії, зупинилися в Любляні і залишилися в Словенії, в листопаді 1918 р. були реорганізовані у Командування сербських чет в Любляні [18, с.109-113; 16, с.28; 21, с.205]. З них у другій половині листопада 1918 р. за згодою сербського уряду і Національного Віча був створений 26-й Піхотний полк Командування сербських військ в Любляні [21, с.205]. Командування сербських чет в Любляні, "діяло за завданням чи за погодженням з Національним урядом у Любляні та співпрацювало з словенськими військовими підрозділами, створеними Національним урядом" [18, с.265]. Уряд, безумовно, вітав сербських солдатів і офіцерів, враховуючи, що це призводило до збільшення чисельності військ, котрими уряд міг розпоряджатися.

Отже, уряд підтримував Командування сербської армії в Любляні та вже 10-го листопада 1918 затвердив своєму повіреному з національної оборони Ловру Погачнику виплату 10 000 крон для обладнання сербських офіцерів [15, т.1, с.95]. Словенський національний уряд використовували як сербських солдатів армію Антанти. Сербські солдати надали словенцям кілька великих послуг, особливо підполковник Стеван Швабич, який 14-го листопада 1918 р. в Врхніках своїм ультиматумом зупинив проникнення італійців до Любля-

ни. При цьому він представив свій підрозділ як одиницю сербської регулярної армії й таким чином армії Антанти [15, т.1, с.117]. Ще додамо, що Національний уряд в будь-якому випадку тяжів до того, щоби мати під рукою якомога більше солдатів. Таким чином, необхідно зрозуміти його рішення від 6 Листопада 1918 р. узяти "на свою службу чеський легіон, кількістю близько 3500 чоловіків і оплачувати так само, як своїм солдатам" [18, с.111-113, 264-265]

Національний уряд прийняв рішення про оперативне використання збройних сил на полі бойових дій в північній Карінтії і Штірії [15, т.1, с.79]. Уряд визначив навіть національно-політичний характер збройних сил, які були сформовані або діяли на території Словенії з 29 жовтня по 1 грудня 1918 р. За час існування Держави СХС в основному використовувалися терміни "солдат" і "солдати", [15, т.1, с.79, 98, 100, 126], а також говорили про членів "національної армії" [15, т.1, с.93].

З утворенням Королівства СХС словенська війська стали частиною спільної армії Королівства. Сербська спільнота представлена була тільки командуючим генералом і кількома сербськими військовими частинами, але жорсткі військові тягарі з догляду за армією та проведення фронтових бойових дій були у словенських руках. Словенська військова автономія, у дещо іншій формі, таким чином продовжувалася до 1 лютого 1919 р., коли була завершена підготовча робота для створення збройних сил Королівства СХС на території Словенії [3, с.245].

*

* *

Таким чином, з огляду на те, що держава СХС була діючим державним утворенням, у якому словенці, хорвати і серби з колишньої Австро-Угорської імперії жили в жовтні – листопаді 1918 р., Національний уряд Словенії мав всю державну владу у своїх повноваженнях та повноваженнях Національного Віча. Це розповсюджувалося також і на військові питання. Національне віче СХС мало повноваження вирішення міжнародних питань щодо окупації територій; також воно визначало мобілізаційні строки та роки призову. У більш конкретних військових завданнях Національний уряд Словенії мав великі повноваження.

У складній внутрішній ситуації, коли на території Словенії знаходилося велика кількість різномірних військових частин, полонених та дезертирів, уряд присвятив увагу питанню про створення та організованість збройних сил як важливої складової частини організованої державної та соціальної структури. В напрямки його діяльності входило, перш за все, узаконення словенського громадянства, з чого витікали записання військових словенському урядові, реєстрація особистості, постанова на державне харчування, мобілізація в нове військо та демобілізація словенців з війська Австро-Угорщини, зміни у Військово-кримінальному кодексі, керування військовою духовною службою.

Основними завданнями збройних сил, Національний уряд перш за все побачив у забезпеченні стабільної ситуації в області безпеки, не відкладаючи на потім вирішення головного словенського національно-політичного питання – питання про словенські національні кордони, явочним порядком встановивши південно-східний державний кордон.

Для управління цими процесами Національний уряд створив Раду оборони, яка забезпечувала погодження дії всіх військових, загальнооборонних сил і сил безпеки на території, яка була під його керівництвом. Другою формою координації військової роботи стала Національна бранба, яка мала завдання супроводжувати виведення австро-угорської армії з італійського фронту через всю територію Словенії, а також підтримувати законність і порядок під час формування національних органів влади та забезпечити підтримку стабільних умов у Словенії.

З огляду на збройні сили на території, яка була під управлінням уряду, ми бачимо присутнє усвідомлення національно-політичного характеру словенських національних збройних сил.

За місяць свого існування Національний уряд зробив потужний крок у створенні військових формувань та почав нелегку роботу по з'єднанню роздробленої словенської національної території, що стало підґрунтям для розповсюдження та пропаганди ідеї словенської незалежної держави серед всього словенського населення. Але ці намагання незабаром були зупинені зовнішніми факторами — приєднанням до Королівства СХС з його централізаційними тенденціями, та рішеннями Паризької мирної конференції щодо переможеної Австрії та її колишніх територій.

Джерела та література

1. Andrejka V.J. Razvoj vojaštva in vojaški dogodki od prevrata do danes / Viktor J. Andrejka // Slovenci v desetletju 1918—1928: Zbornik razprav iz kulturne, gospodarske in politične zgodovine / uredil Josip Mal. - Ljubljana: Leonova družba, 1928. - str. 269-295.
2. Balkovec B. Prva slovenska vlada 1918-1921 / Bojan Balkovec. – Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče, 1992. ' 191 str.
3. Bizjak M. Slovenska vojska 1918-1919 in formiranje Dravske divizijske oblasti: mag. naloga / Matjaž Bizjak; Univerza v Ljubljani, FF. - Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2001. - 286 str.
4. Čuček V. Boj za severno slovensko mejo 1918-1919: dipl. naloga / Vojko Čuček. - Ljubljana:[V. Čuček], 1997. - 175 f.: zemljevidi
5. Čulinović F. Državnopravna historija jugoslavenskih zemalja XIX. i XX. vijeka / Ferdo Čulinović. - Zagreb : Školska knjiga, 1953. - XI, 346 str.
6. Čulinović F. Državnopravni razvitak Jugoslavije/ Ferdo Čulinović. - Zagreb: Pravni fakultet, 1981. - XVI, 306 str.
7. Guštin D. Dve antantni vojski na Slovenskem leta 1918 / Damijan Guštin // Stiplovškov zbornik/ uredil Dušan Nečak. - Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete, 2005. - Str. 73-88.

8. Mikuž M. Oris zgodovine Slovencev v stari Jugoslaviji 1917-1941 / Metod Mikuž ;[kazala in dokumentarno slikovno gradivo je pripravil Mirko Stiplovšek]. - V Ljubljani: Mladinska knjiga, 1965. - 555 str.
9. Penič L. General Rudolf Maister in boj za slovensko severno mejo v letih 1918-1920 / Lojze Penič // Skozi čas: zbornik Muzeja narodne osvoboditve Maribor za leto. - 2005. - Str. 25-38.
10. Penič L. Boj za slovensko severno mejo v letih 1918-1919 na Štajerskem in Koroškem / Lojze Penič. - Znamenje: revija za teološka, družbena in kulturna vprašanja ISSN: 0351-5664. - Št. 5/6 (2007), str. 94-98
11. Perovšek J. Slovenska osamosvojitve v letu 1918: študija o slovenski državnosti v Državi Slovencev, Hrvatov in Srbov. - Ljubljana: Modrijan, 1998. - / Jurij Perovšek. - 191 str.
12. Perovšek J. V zaželjeni deželi: slovenska izkušnja s Kraljevino SHS/Jugoslavijo : 1918-1941 / Jurij Perovšek. - Ljubljana : Inštitut za novejšo zgodovino, 2009. - 314 str.
13. Pišlar M. Obletnica bojev za severno mejo in ustanovitve TO / Marko Pišlar // Revija slovenska vojska. - 2008. - Letnik XVI. - Št.19. - Str.2.
14. Pleterški J. Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo: politika na domačih tleh med vojno 1914-1918 / Janko Pleterški. - Ljubljana: Slovenska matica, 1971. - 323 str.
15. Sejni zapiski Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo: 1918-1921 / za objavo pripravil Peter Rjbnikar. - Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1998-2002. - 3 zv.
16. Seručar Z. Vojne akcije u Koruškoj 1918/19.godine : kratak pregled / Zdravko Seručar. - Beograd : Vojnoistorijski institut I.A., 1950. - 69 str.
17. Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848-1992. 1. knj / (Ur. Fischer Jasna et al.). - Ljubljana: Mladinska knjiga: Inštitut za novejšo zgodovino, 2005. - 1509 str.
18. Švajncer J.J. Slovenska vojska 1918-1919 / Janez J. Švajncer. - V Ljubljani: Prešernova družba, 1990. - 332 str.
19. Tomšič I. Razpad Avstro-Ogrske in nastajanje slovenske državnosti / Ivan Tomšič // Naši razgledi. - 7.11.1969. - Str. 625-626.
20. Ude L. Boj za severno slovensko mejo 1918-1919 / Lojze Ude. - Maribor: Založba Obzorja, 1977. - 294 str.
21. Zečevič M. Slovenska ljudska stranka in jugoslovanske zedinjenje 1917-1921: od majniške deklaracije do vidovdanske ustave/ Momčilo Zečevič; [prevedel Branko Avsenak]. - Maribor: Založba Obzorja, 1977. - 425 str.

Мальшина Е. В. Деятельность Национального правительства Словении по формированию вооруженных сил в конце 1918 г.

Статья посвящена вопросам формирования словенских вооруженных сил под руководством Национального правительства Словении в составе Государства СХС. Освещаются особенности административного положения и границ Словении в составе Государства СХС, формы и направления войсковой деятельности правительства, характер, функции и задачи словенских вооруженных сил в октябре-ноябре 1918 г.

Ключевые слова: Государство СХС, Словения, государственные границы, вооруженные силы

Malshina K.V. Activities of the National Government of Slovenia to the formation of armed forces in late 1918

Article is devoted to the formation of Slovenian military forces under the National Government of Slovenia in the State of SHS. Specific features of the administrative situation and borders Slovenia as part of the State of SHS, forms and domains of the Government's military activities, the character, functions and tasks of the Slovenian military forces in October-November 1918 are researched.

Keywords: State of SHS, Slovenia, state borders, military forces

УДК: 94:327.39(4)"19"

А. В. Омельченко

ІДЕЙНА БАЗА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЕРЕДИНИ ХХ СТ.

У статті робиться спроба проаналізувати окремі аспекти ідейних підвалин європейських інтеграційних процесів середини ХХ ст. Зокрема, беруться до уваги такі фактори як пацифізм, спричинений Другою світовою війною, католицьке віросповідання, з притаманними йому специфічними рисами. Також розглядаються дискусії серед європейської інтелектуальної та політичної еліти щодо форм та методів європейського об'єднання.

Ключові слова: Європа, євроінтеграція, ідеологія, християнство.

За останні роки інтеграційні ідеї стали об'єктом різноманітних дискусій в наукових та політичних колах різних країн світу. Почастішому, що сама концепція об'єднання в умовах швидко наростаючої глобалізації виглядає цілком природно і привабливо. З іншого боку, події, пов'язані зі світовою економічною кризою і, особливо, з кризою еврозони, змушують аналітиків якщо не відкинути, то значно скоригувати перспективи інтеграційних процесів у світі. Не менш значущим є питання щодо культурної основи інтеграції європейських країн в умовах фактичного провалу політики мультикультуралізму в Європі та незрозумілих перспектив кандидатів на вступ до ЄС (як Туреччини, так і деяких пострадянських країн).